

KAKO SE BAJKE ZAISTA ZAVRŠAVAJU

o *Letu vremenske veštice* Ane Ogrizović

Pesnička zbirka *Let vremenske veštice* Ane Ogrizović sadrži sve elemente uspelog pesničkog „projekta“: promišljenu kompozicionu strukturu knjige, upečatljiva tematsko-motivska jezgra koja nadilaze individualno iskustvo i time dobijaju širi društveni značaj, složen odnos prema stvarnosti koji je maštom transponovan u umetničku celinu; ali njen možda najznačajniji aspekt jeste odgovornost prema jeziku. Neobični i neočekivani jezički spojevi, kao i kompleksne sintagme koje se rasprskavaju u višestruke značenjske mogućnosti i nad kojima čitalac ostaje zamišljen i nadahnut (na primer, *adekvatna zaboravljanju kostiju*, ili *davno pokopane žudnje kućinama svezanih krajeva*) iskrsavaju kao osobita vrednost ove poezije, naročito u kontekstu savremene mlade srpske pesničke scene gde se neretko uočava simplifikacija jezičkog izraza, te povlačenje lirskih izražajnih sredstava i tropike u korist nekih drugih pesničkih ili retoričkih mehanizama. Stoga ne čudi što je Ana Ogrizović osvojila prvo mesto na čak dva nezavisna konkursa za objavljivanje prve pesničke knjige: to svedoči o prepoznatoj posebnosti, izvesnoj poetičkoj zrelosti i stilu koji su demonstrirani u čak dva različita rukopisa.

Let vremenske veštice okupljen je oko nekoliko stožernih tema. Socijalna dimenzija, odnosno kritika društvene stvarnosti ostvarena je u velikom broju pesama u sva tri ciklusa („Preko žedne zemlje“, „Uz muljevite vode“, „Etar, daleko od horizonta“) i registrovana je kroz *laži s televizora, nasilje koje proždire i svaki dan pušta izdanke*, fizičke i psihološke napore radničke klase koja *gradi snove* koji im nikad neće pripasti, ili kroz *petnaest godina radnog staža* koje junakinja *ćutke skuplja*. U njenom tonu jasno se prepoznaje buntovništvo i opiranje ispunjenju očekivanja koja kapitalistički i patrijarhalno ustrojeno društvo pred nju nameće: umesto toga, ona odlučuje da sama za sebe bude zajednica i da ne pripada *nikom drugom do sebi* („žudim još samo da se udam za svoje oštre ivice / i rodim cvetove koji rastu bez kapi vode“, iz „Zaveta žene Peščare“), jer je postala *čovjek kakvog je oduvek sanjala* („Žena sa kućom na leđima“). Otpor prema patrijarhatu u ovoj knjizi nije jednodimenzionalno postavljen, već je oplemenjen finim humorom („Nemogućnost srećnog kraja“), ali i gorčinom i ironijom, kao u pesmi „Na kafici, sa komšijama“ gde se iz perspektive muškarca progovara o zlostavljanju žene i objektifikaciji ženskog tela u diskursu trača i „komšijskih priča“. Otpor prema rodnim predrasudama i heteronormativno usmerenoj zajednici izražen je i kroz emotivno nijansirane prikaze očinske i uopšte muške figure, spoznaju vlastite polnosti i telesne transformacije („u petom osnovne, bežeći od muškarca“), otuđenost između dvoje mladih ljudi (pesma „Lorem Ipsum, Peiorem“), ali i kroz pronalaženje utočišta uz voljenu ženu, saputnicu iz

detinjstva, s kojom su obećani svetovi bili nadohvat ruke (pesma „Na korak od Atlantide“).

U pesmama Ane Ogrizović može se prepoznati čak i postmemorija, odnos koji potonja generacija nosi prema roditeljskoj traumi, jer njena junakinja prebira po „rđavim kovanicama iz države koja više ne postoji“. Nasilno prekinuti detinjstvo i rana mladost uprkos izvesnim traumama ostaju u sećanju kao idiličan hronotop („tada je sunce sijalo drugačije / snovi su mirisali na maslačke“) i kontrasteža sumornom odraslom životu koji se, i u ekonomskom i u egzistencijalnom smislu, doživljava kao beznadežan i uzaludan. Njegov je jedini *game over* smrt, a on je ipak predestiniran i određen prošlošću koja se neprekidno, bar u ličnom sećanju, proživljava i obnavlja („Danas je budućnost stvar prošlosti“), ili koja uopšte ni ne postoji („Nema prošlosti ni budućnosti [...] / Nepoznata deca napolju ratuju / i niko više ne čeka za porodičnim trpezama“). Junakinja je svesna da je detinjstvo svojevrsna opsena pred surovim životom koji će uslediti, a svest o tome otelotvorena je kroz sugestivne slike zimskog pejzaža u kojem se deca igraju na snegu: „postaje jasno da su sva bela polja samo iluzija / i da oštra zemlja čeka / na kraju svakog bezbrižnog spuštanja“.

Problem usidrenja i konačnog ukotvljenja u jednom mestu razrešen je u identifikaciji s prirodom u kojoj nalazi najpouzdanije savezništvo (ona se „došaptava sa šumom o aktuelnim dešavanjima“), a osobito sa vodom. Velika tema vode, koja je istovremeno i htonska i regenerišuća, pojavljuje se u pesmama Ane Ogrizović razvijena kroz motivski

korpus kojem pripadaju i mulj, talasi, monsuni, plima i oseka. Nije slučajno što i naslovi ciklusa u sebi sadrže reči vezane za vodu (voda se može razumeti i kao horizont, linija koja razdvaja zemlju i nebo) koje predstavljaju poprište najjače pesničke imaginacije. Transformacije i različite figuracije i funkcije vode analogne su različitim identitetskim hipostazama lirske junakinje: ona je nekad veštica, a nekad princeza, koja je „naučila kako se bajke stvarno završavaju“ i da „ničeg nema bez krvi i znoja“. Na vremenskoj osi između prošlosti i budućnosti, detinjstva i odraslosti, fantazije i stvarnosti, tek s vremena na vreme ona „zaluta do sebe / u potrazi za davno zaturenim pesmama“. U tom očekivanom *hepiendu*, kraju bajke, ogleda se autorkino umeće završavanja kako strofa, tako i pesama upečatljivim poentama koje nastavljaju da odjekuju i pulsiraju smislom i snagom i nakon što se čitanje pesme završi.

Katarina Pantović